

ZKRÁCENÍ DOBY PŘÍPRAVY HROMADNÉ PALBY DĚLOSTŘELECTVA

Základním úkolem bojové činnosti dělostřelectva je ničení a umlčování nepřátelských cílů palbou. K využití palebných možností vytvářejí jednotky, útvary a svazky dělostřelectva skupiny podle pevně stanovených zásad Bojového řádu dělostřelectva. Podle organizačního začlenění vytvářejí plukovní, divizní, armádní dělostřelecké skupiny a samostatné raketometné skupiny (MDS, DDS, ADS, ARMS).

Limitujícím činitelem k efektivnímu použití uskupení dělostřelectva na všech stupních je čas. Analyzujeme-li z hlediska času způsobilost soustavy k činnosti skupiny dělostřelectva na libovolném organizačním stupni, můžeme podíl času k zahájení palby vyjádřit — viz **obr. 1**.

Z **obr. 1** je zřejmé, kde jsou dosud největší možné časové rezervy a kde hledat možnosti racionalizace procesu pohotovosti k palbě.

Doba rozvinutí oddílu do bojové sestavy je dána terénními a povětrnostními podmínkami, kvalitou průzkumu, vycvičeností a sladěním oddílu a také technickou úrovní a druhem materiálu.

K plnění úkolů palbou a manévrem dělostřelectvo zaujímá bojovou sestavu, kterou tvoří:

- a) **u dělostřelectva divize**
 - bojová sestava DDS,
 - bojová sestava dělostřelectva pluků,
 - velitelско-pozorovací stanoviště NRVD divize,
 - velitelské stanoviště divize s rozmístěným štábem RVD divize;
- b) **u dělostřelectva armády**
 - bojová sestava ADS, ARMS,

- bojová sestava dělostřelectva prvosledových svazků,
- velitelско-pozorovací stanoviště NRVD armády,
- pozorovatelný ADS, ARMS,
- velitelské stanoviště armády s rozmístěným štábem RVD armády.

Rízení palby dělostřelectva je nejdůležitější součástí plánované činnosti dělostřelectva a prostředkem k centralizovanému použití dělostřelectva na všech stupních. Na stupni divize a armády musí zabezpečit zničení (umlčení) cíle, nebo skupiny cílů, jejichž vyřazení v konkrétní situaci je rozhodující pro splnění úkolů boje — operace.

Dělostřelectvo divize — armády může plnit palebné úkoly tímto způsobem:

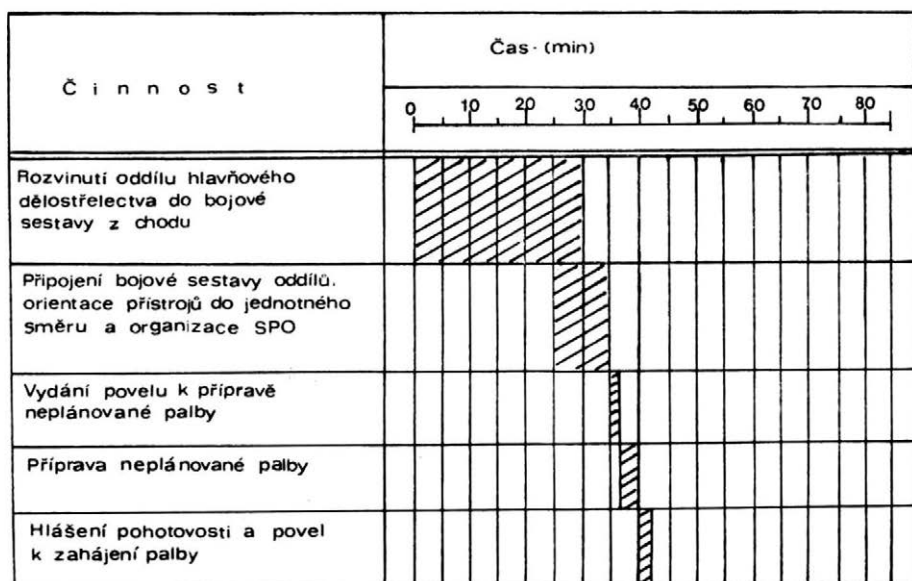
a) dělostřelectvo divize

- soustředěnými palbami skupin a dělostřelectvem pluků,
- hromadnou palbou dělostřelectva divize,
- účastí v hromadné palbě dělostřelectva armády;

b) dělostřelectvo armády

- samostatnými soustředěnými palbami dělostřeleckých skupin armády a divizí,
- hromadnými palbami dělostřelectva divizí,
- hromadnou palbou dělostřelectva armády.

Tyto palby z hlediska střelecko-technického mohou být náložmo, s rozdělením úseku, nebo s rozdělením cílů. Z hlediska času pak každá palba může být připravena jako plánovaná, nebo neplánovaná.

Obr. 1

Maximální rozměry postřelovaného úseku náložmo mohou být — viz **tabulku 1 a 2**.

[Pro srovnání uvádím maximální rozměry hromadné palby dělostřelectva armády k postřelování „náložmo“ z článku generála ing. Miroslava PELOUŠKA — VM 1/78].

Poznámka: definované podmínky pro hromadné palby dělostřelectva armády v podstatě zaručují, že k postřelování je přibrán vždy minimálně jeden oddíl 122 mm RM vz. 70.

Tabulka 1

Maximální rozměr HP dělostřelectva divize „náložmo“

Počet a druh oddílů	Rozměr		Plocha v ha
	š	h	
Méně než 5 oddílů hlavního dělostřelectva	500	600	30
5 a více oddílů hlavního dělostřelectva	600	800	48
Přibrán oddíl 122 mm RM, pak nezávisle na počtu oddílů hlavního dělostřelectva	600	800	48

Tabulka 2

Maximální rozměr HP dělostřelectva armády „náložmo“

Počet oddílů	Rozměr		Plocha v ha
	š	h	
7— 8 přibráných oddílů	800	800	64
14—16 přibráných oddílů	1200	1200	144

Síly a prostředky

Zkušenosti ukázaly, že pro praktické řízení palby dělostřelectva armády je nezbytné vytvářet z počtu štábu RVD A operační skupinu schopnou s využitím spojovací soustavy NRVD armády, zaujatých VPS podřízených skupin (ADS, ARMS), nebo kteréhokoli VPS NRVD divize prakticky řídit palbu dělostřelectva armády. Tato okolnost přirozeně nezbavuje povinnosti štáb RVD A na VS armády, ani ZVS armády, kdy to situace vyžaduje a podmínky to umožňují, připravit a vydat povel pro hromadné palby dělostřelectva armády. Stejně tak v dynamice boje za přesunu může úkol plnit z pohyblivého velitelského stanoviště. Uvádíme-li jako jednu z podmínek pro aktivní řízení palby dělostřelectva armády NRVD armády ze zaujatého VPS armádní dělostřelecké skupiny, armádní raketometné skupiny, nebo z VPS NRVD prvosledového svazku, tak především proto, že v tomto případě příznivá opatření v přípravě velitelů a štábů předstihla organizační opatření v materiálním technickém doplnění štábů RVD armád prostředky pro zaujetí VPS.

Každý z uváděných stupňů VPS má podle rozvinutých prostředků základního průzkumu a autonomní spojovací soustavu také prostředky pro přímé úkolování a řízení prostředků vzdušného průzkumu.

Potřeba vzdušného průzkumu při řízení palby dělostřelectva armády je nezbytná.

Možné obsazení a rozmístění osob na zaujatém VPS velitele ADS s operační skupinou NRVD armády pro řízení palby dělostřelectva armády ukazuje **obr. 2 a 3**.

Obr. 2 uvádí schéma rozmístění osob na pozorovatelně velitele ADS s operační skupinou NRVD.

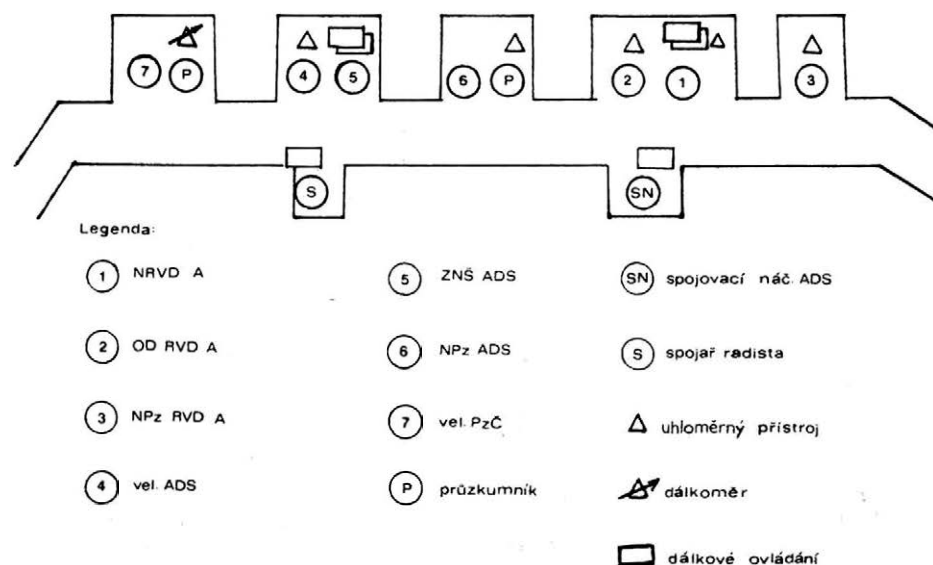
Obr. 3 uvádí možné rozmístění osob v pohyblivém VS NRVD A a velitele ADS.

Metodika a opatření ke zkrácení doby přípravy hromadné palby

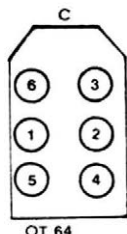
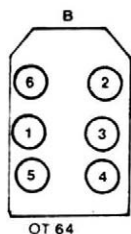
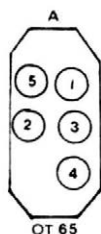
Uskupení dělostřelectva armády představuje náročnou a přísně organizovanou integrovanou soustavu řízení. Příprava hromadné palby dělostřelectva armády vyžaduje proto vysokou odbornou profesionální úroveň, organizovanost a sladěnost štábů všech stupňů, důsledné respektování zásad velení technickými pojítky a přesnost v práci specialistů dělostřelectva — až po štáb RVD armády.

Rada opatření pro řízení palby se realizuje už v období plánování boje (operace), v průběhu rekognoskace a součinnosti na všech stupních. Velitelé (náčelníci) musí osobně řídit palby (toto je funkce nezastupitelná).

Možnou metodu přípravy a vedení hromadné palby dělostřelectva armády z hle-

Obr. 2

Legenda:

A 1 velitel pohyblivého VS

2 starší průzkumník - dálkoměřič

3 průzkumník

4 průzkumník

5 řidič - spojař

B 1 NRVD A

2 NPz RVD

3 OD RVD

4 velitel rádiového družstva

5 radista

6 řidič

C 1 velitel ADS

2 ZNS

3 NPz ADS

4 velitel rádiového družstva

5 radista

6 řidič

Obr. 3

diska času ukazují ve zjednodušené podobě na **obr. 4**.

Kvalita, rychlost a přesnost práce závisí na kvalifikaci příslušníků operační skupiny. V každém pracovním týmu samotná praxe si vynutí dodržení pracovních postupů zabezpečujících splnění úkolu. Tím více tato zásada platí pro operační skupinu, která řídí palbu soustavou velitele armády.

Proto je výhodné při přípravě a vydání povelu pro hromadnou palbu dodržovat postup, který zabezpečuje správnost rozhodnutí, reálnost kalkulací, střelecko-technickou proveditelnost vykonavatelů a včasnou pohotovost. Na **obr. 5** uvádím blokové schéma možné činnosti operační skupiny NRVD A při přípravě hromadné palby dělostřelectva armády „náložmo“.

Pro přípravu hromadné palby dělostřelectva armády **náložmo** je povinen NRVD A stanovit:

- volací znaky dělostřeleckých skupin armády a dělostřelectva divizí přibírajících k palbě,
- naléhavost palby,
- počet použitých oddílů ze skupin dělostřelectva divizí,
- charakter cíle, název hromadné palby,
- souřadnice a výška cíle,
- způsob vedení palby,

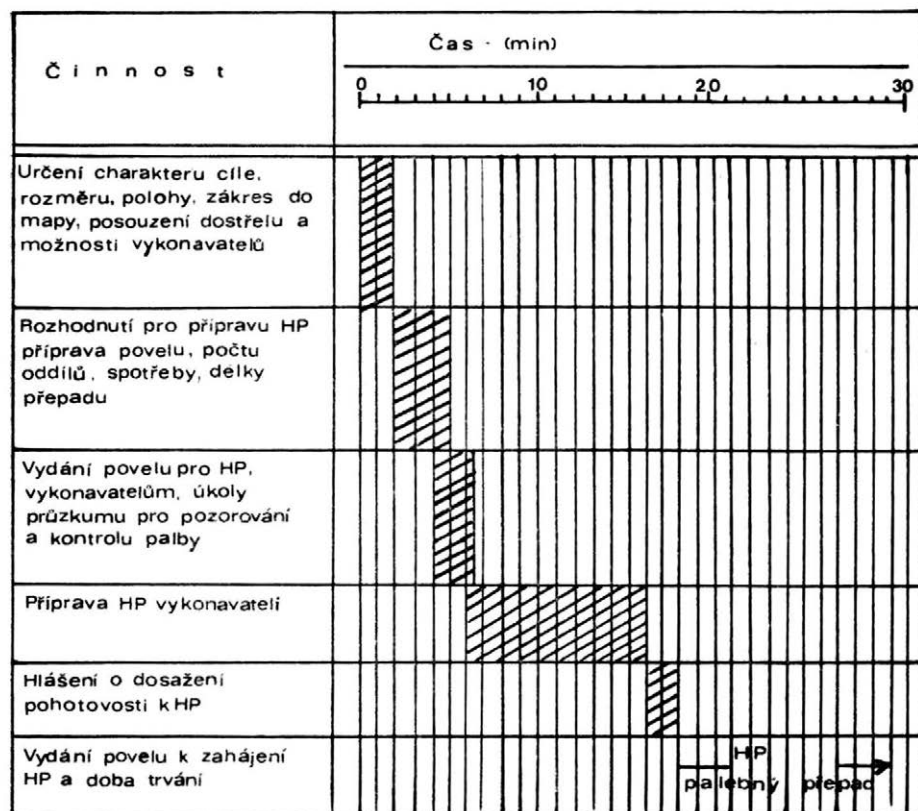
- šířku a hloubku cíle v metrech,
 - počet a délku palebných přepadů, např. účast a pořadí v postupných palebných přepadech,
 - spotřebu střel ve zlomcích normy pro oddíl,
 - pohotovost a způsob zahájení palby.
- Možné uskupení dělostřelectva armády — viz **obr. 6**

Příklad povelu:

„ACETÁT, ARGON, NÁBOR, NUGÁT, palbu staví ARGON, NÁBOR všemi, ACETÁT šesti, NUGÁT dvěma, krytá, SIRIUS, x 42850, y 12620, výška 420, náložmo, 800 × 800, palebný přepad, spotřeba 1/18 normy, nabíť!“

Pro přípravu hromadné palby dělostřelectva armády s rozdělením úseků má v povelu NRVD armády stanovit:

- volací znaky dělostřelectva přibírajícího k palbě,
- naléhavost palby,
- charakter cíle,
- název hromadné palby a číslo úseku,
- souřadnice a výšku středu úseku,
- šířku a hloubku úseku v metrech,
- počet a délku palebných přepadů,
- spotřebu střel ve zlomcích normy na cíl — úsek,
- pohotovost a způsob zahájení palby.

Obr. 4

Příklad povelu:

„ACETÁT, NUGÁT, NITRÁT, palbu stav! Pěchota, JUPITER, palebný přepad, spotřeba norma nabíť!“

ACETÁT — úsek 1, x 03180, y 56280, výška 550, 600 × 600,

NUGÁT — úsek 2, x 02720, y 5578, výška 540, 600 × 800,

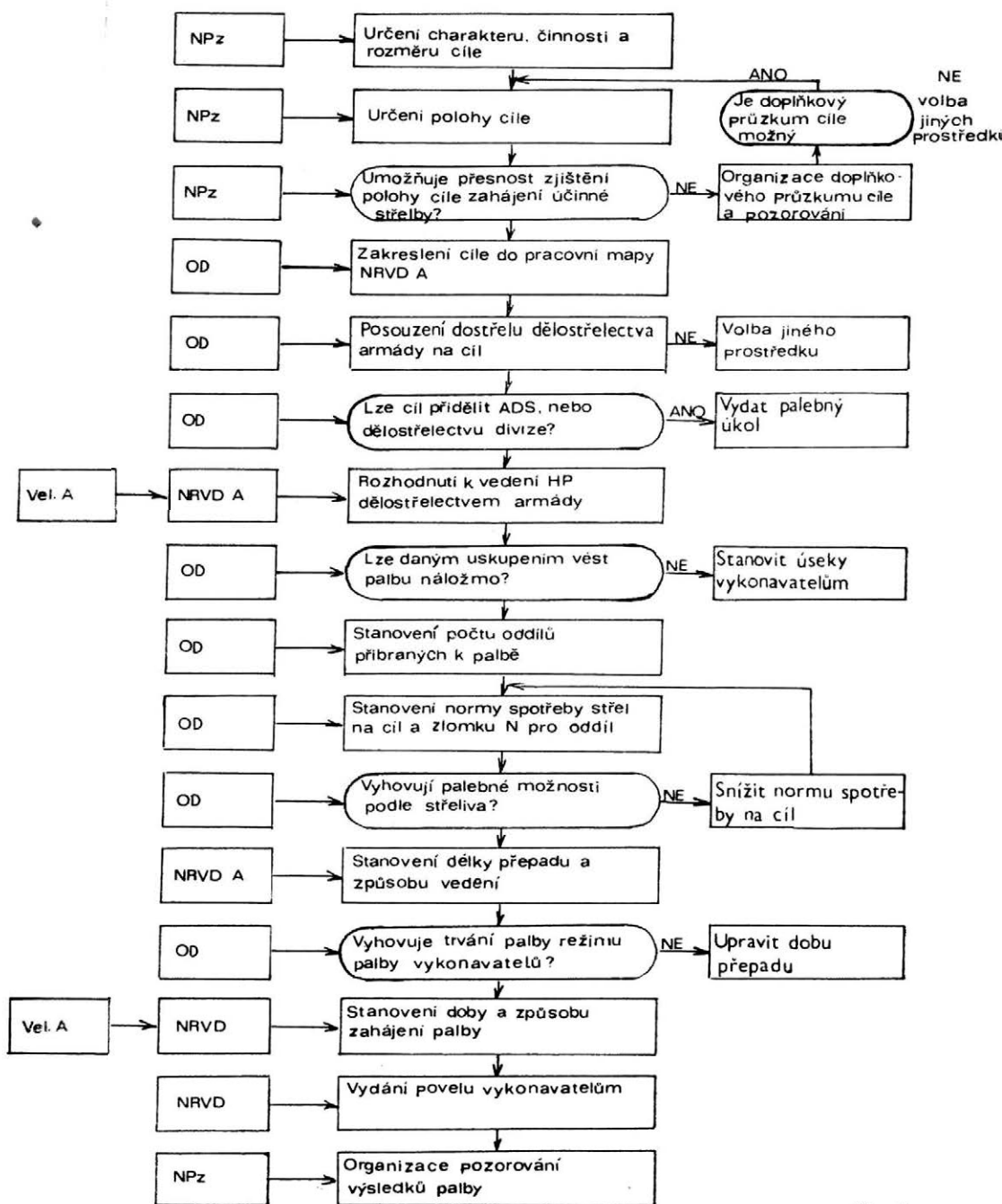
NITRÁT — úsek 3, x 02320, y 55220, výška 535, 600 × 600.

Při přípravě hromadné palby dělostřelectva armády s rozdělením cílů přiděluje NRVD armády vykonavatelům — dělostřeleckým skupinám armády a dělostřelectvu divizí jen takový počet cílů, který odpovídá jejich palebným možnostem. Ve svém povelu udává nejdříve ty části povelu, které jsou společné pro všechny vykonavatele, potom části povelu určené pro každého vykonavatele zvlášť.

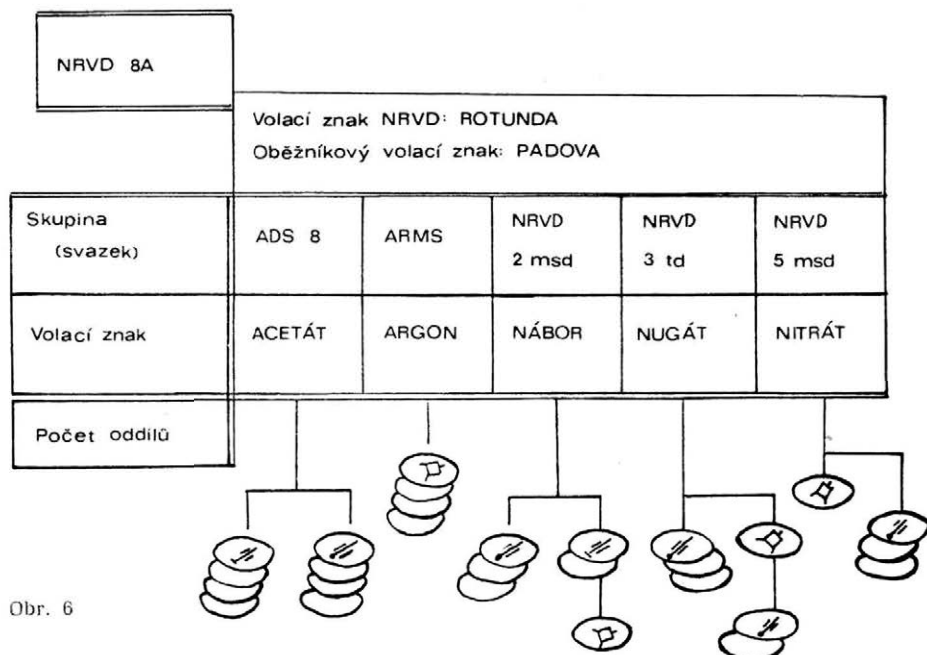
Příklad povelu:

ACETÁT, ARGON, NUGÁT, palbu stav! Nabíť! ACETÁT, baterie cíl 602, x 50450, y 34820, výška 510, šířka 250; cíl 604, x 51280, y 35160, výška 480, šířka 300; cíl 606, x 51390, y 34900, výška 495, šířka 250; cíl 608, x 52050, y 35220, výška 520, šířka 300, palebný přepad, spotřeba norma, pal na signál TAJFUN, ARGON, pěchota; cíl 501, x 53100, y 36320, výška 480, 1500 × 1500, spotřeba 1/2 normy, pal na signál TORNADO! NUGÁT, krytá, palebný přepad 10', spotřeba 1/2 normy, pal na signál HURIKÁN; cíl 401, x 52610, y 36050, výška 490, 300 × 200; cíl 403, x 53150, y 36600, výška 510, 300 × 200.

Povel NRVD armády je určen velitelům dělostřeleckých skupin armády a náčelníkům dělostřelectva divizí. Z posledních dvou povelů je zřejmé, že v systému řízení palby velitelé skupin a NRVD svaz

Obr. 5

Obr. 6

ků rozhodují kdo a jakým způsobem (za stanovených omezujících podmínek) bude úkol plnit. V tom se projeví a uplatní právo i povinnost velitelů a náčelníků v konkrétních podmínkách v souladu s technickými možnostmi dosáhnout splnění úkolu optimálními prostředky.

K jednotlivým částem povelu NRVD armády

Volací znaky:

V povelu NRVD armády uvádí:

- oběžníkový volací znak NRVD A, plní-li palebný úkol všichni účastníci sítě velení, což bude případ výjimečný,
- volací znaky skupin, NRVD svazků přibíraných k vedení palby.

Další praxe ukáže, nebude-li výhodné zavést signál, který by jednoznačně informoval obsluhu pojitů o přípravě hromadné palby dělostřelectva armády.

Naléhavost palby:

Uvádí podle povelové techniky a předpisu Tvary a palebná služba dělostřelectva.

Počet použitých oddílů ze skupin a dělostřelectva divizí:

Počet oddílů použitých k palbě z jednotlivých skupin udává pouze, stejně jako

u HP divize, při přípravě HP dělostřelectvem armády **náložmo**. V ostatních případech počet oddílů jednotlivých skupin nevelí. V povelu stanoví počet oddílů ze skupiny, nebo dělostřelectva divize tak, že za volacím znakem skupiny, nebo dělostřelectva divize stanoví, kolika oddíly je skupina nebo dělostřelectvo divize povinno se palby **náložmo** zúčastnit. Například: „ACETÁT všemi, ARGON čtyřmi, NÁBOR třemi...“

Druh cíle:

Uvedení druhu cíle v povelu NRVD armády, stejně jako při HP dělostřelectva divize má dvojitý význam:

- zabezpečuje určení spotřeby střeliva stanovené předpisem,
- umožňuje velitelům oddílů stanovit potřebu nastavení zapalovače a zvolit optimální náplně.

Požadavek zkracování času a opatření k rozpracování otázek řízení palby by měl zcela zákonitě vyústit ve zjednodušené udávání spotřeby pro vykonavatele, např. formou NORMY pro dělo, nebo trvání přepadu. Charakteristické druhy cílů — závazné i pro stupeň řízení palby dělostřelectva armády jsou uvedeny v předpise Pravidla střelby a řízení palby pozemního dělostřelectva.

Číslo cíle, nebo název hromadné palby a čísla úseků:

Při stanovení palebného úkolu pro hromadnou palbu dělostřelectva armády uvedeme buď čísla cílů podle nařízené varianty číslování cílů, nebo HP pojmenujeme názvem hvězd. Jednotlivé cíle, nebo úseky v hromadné palbě potom číslováme pořadovým číslem.

Souřadnice a výška cíle:

Poloha jednotlivého cíle, nebo střed skupinového cíle v povelu NRVD armády udáváme pravouhlými, nebo **polárními** souřadnicemi. Při udání cíle polárními souřadnicemi uvedeme stanoviště, z něhož byly polární souřadnice určeny. Polární souřadnice udáváme směrníkem cíle a pozorovací délkou. Výšku jednotlivého cíle a středu skupinového cíle v povelu uvádíme v metrech. Zjišťuje se zpravidla z mapy, měřítko nejméně 1:50 000.

Způsob vedení palby:

Při přípravě hromadné palby dělostřelectva armády náložmo v povelu NRVD armády uvádí „náložmo“. V ostatních případech způsob vedení neuvádí.

Šířka a hloubka cíle:

U jednotlivého cíle rozměry v povelu NRVD armády neuvádí. U lineárních skupinových cílů v povelu uvede jen šířku cíle v metrech. U skupinových cílů udává rozměry cíle v metrech tak, že nejprve uvede šířku a potom hloubku cíle. Např. 800 × 600.

Počet a délka palebných případů:

Počet a délku palebných případů v povelu NRVD armády uvádí takto:

— „palebný případ“ — má-li být jeden palebný případ s tempem, které dovoluje režim palby materiálu,

— „palebný případ 10“ — má-li být jeden palebný případ stanovené doby trvání,

— „dva a více palebné případy“ — má-li být několik palebných případů s rozdílnou dobou trvání.

Spotřeba střel:

Spotřebu střel v povelu NRVD armády udává ve zlomcích normy takto:

— pro oddíl — při přípravě hromadné palby dělostřelectva armády „náložmo“,

— na cíl — při přípravě hromadné palby dělostřelectva armády v rozdělení cílů, nebo úseků.

Pohotovost a způsob zahájení palby:

Pohotovost k palbě v povelu NRVD armády udává těmito stupni:

— „zapsat“ — jako nejvyšší stupeň pohotovosti k palbě. Vydává se tehdy, mají-li být určeny a toliko zapsány prvky střelby a způsob vedení palby;

— „pohotovost v 10,30“ — je vyšší stupeň pohotovosti k palbě. Vydá se tehdy, má-li být hromadná palba dělostřelectva armády připravena ke stanovené době. Prvky i způsob vedení palby se připraví a zapíše. Ke stanovené době, nebo na signál se palba navěsí, děla se nabíjí a hlásí se pohotovost;

— „nabít“ — je vyšší stupeň pohotovosti k palbě než předchozí. Vydá se tehdy, je-li nutné připravit palbu okamžitě a současně ji zahájit. Proto po dosažení pohotovosti se velí: „Pal!“;

— „pal!“ — je nejvyšší stupeň pohotovosti k palbě. Na tento povel zahajují jednotky (baterie — oddíly a skupiny) palbu okamžitě, jakmile jsou připraveny.

Předpokládám, že většina paleb dělostřelectva armády se zahajuje na povel „Pal!“. Mohou však nastat případy, kdy je nutné zahájit hromadnou palbu dělostřelectva armády na smluvený signál. V takovém případě NRVD armády udává způsob zahájení takto: „Pal na signál TORNADO!“.

K otázkám spojení a velení

V článku nerozebírám technickou stránku spojovací soustavy NRVD armády, která není bez problémů. Je však prověřenou skutečností, že v sítích velení NRVD armády (KV, případně VKV) lze velení podřízeným skupinám dělostřelectva armády a NRVD svazků realizovat. Praxe však ukázala, že jedním z rozhodujících předpokladů účinného velení je důsledné respektování osobních velitelských hovorů v systému řízení palby jak na stupni NRVD armády, tak na stupni NRVD svazků a armádních skupin dělostřelectva. Osobní velení velitelů a náčelníků je rozhodujícím předpokladem pro rychlé a jednoznačné předání povelů k palebným úkolům. Dálková ovládání rádiových i radioelektronických pojítek to za všech podmínek dovolují.

Zprostředkované velení přes služby pojítek by mělo být spíš výjimkou, než pravidlem.

Praxe ukazuje, že štáb RVD armády nemá v podstatě autonomní spojení, jako je tomu u štábu RVD divize. Je v podstatě uživatelem vyčleněných sítí a nikoliv prostředků. V praktickém provozu je pak patrná neznalost a nepřipravenost radistů,

jejichž výcvik je odlišný a nezahrnuje zvláštnosti a specifiku povelové techniky při řízení palby dělostřelectva. Proto musíme hledat cesty, jak účinně ovlivnit přípravu spojovacích prostředků, ale především výcvik obsluh vyčleněných k prostředkům síti velení NRVD armády. V praxi uplatňovaná zásada zaujímání společného VS s velitelem ADS, ARMS, popř. společně s NRVD jednoho z prvosledových svazků v mnohém situaci usnadňuje, není však řešením zásadním. Je však nezbytná, protože povinnost organizovat pozorování a opravování účinné střelby i na stupni řízení palby dělostřelectva armády zůstává.

K otázkám součinnosti

Mají-li být trvale vytvářeny podmínky k organizovanému a vysoce efektivnímu použití dělostřelectva divize (armády) v celém průběhu vedení boje (operace) formou hromadných palb, pak jednou z cest k reálnému zabezpečení tohoto kvalitativně nového úkolu musí být prosazení odborné součinnosti v dělostřelectvu na všech stupních. Je na škodu věci, že tato forma praktické přípravy velitelů a štábů k plnění úkolů se v posledních letech opomíjela. I v případě, kdy se reali-

zovala, její obsah neodpovídal skutečným potřebám. Tento náročný úkol může zabezpečit jen dokonale připravená, cílevědomě řízená odborná součinnost s jednoznačně stanovenými úkoly vykonavatelů v prostoru a čase. To předpokládá na štábu RVD armády, štábu RVD divize i štábu skupiny připravovat odbornou součinnost tak, že příslušný náčelník nebo velitel skupiny podle podmínek a času, na plastickém stole, mapě, na stupni skupiny zpravidla v terénu, tvůrčím způsobem, podle zámyslu velitele, po obdobích nebo úkolech předvídá vývoj situace na vybraných směrech, čarách nebo lokalitách, rozebírá a usměrňuje činnost dělostřelectva zejména v těchto základních otázkách:

- organizace průzkumu, síly a prostředky, cíle a úkoly, odpovědnost na vybraných směrech, v pásmu divize a armády;
- vyvádění dělostřelectva, uskupení, úkoly dělostřelectva, prostory, čas předpokládané centralizace velení, organizace;
- přemístění dělostřelectva, osy a prostory, pohotovost;
- organizace topogeodetické, povětrnostní, balistické a technické přípravy, zabezpečení municí a materiálem, zálohy a zvláštní opatření.

Závěrem chci zdůraznit, že v článku šlo spíše o rozbor úkolu z hlediska času a aplikaci platných zásad přípravy hromadné palby dělostřelectvem divize na podmínky dělostřelectva armády při respektování zásad řízení palby. Do vydání závazné směrnice pro štáby RVD operačních stupňů může posloužit jako podklad k úpravě dosavadních metodik.